

4. Bankszámla és bankkártya

Sorozatunk eddigi részeiben a megtakarítások két fő formájával, a bankbetéttel és a befektetéssel foglalkoztunk. Láttuk azt is, hogy a bankok a betétgyűjtés és a hitelnyújtás mellett harmadik fő szolgáltatásként bankszámlát vezetnek ügyfeleik részére. Most azt nézzük meg közelebbről, mi a bankszámla és hogyan történik a számlavezetés.

Magyarországon minden gazdasági vállalkozásnak legalább egy bankszámlával kell rendelkeznie, és pénzforgalmát – leszámítva természetesen a csak készpénzben teljesíthető fizetéseket – bankszámlán kell bonyolítani. Ránk, az ún. természetes személyekre ez a kötelezettség nem vonatkozik, mégis azt láthatjuk, hogy szinte minden családban van legalább egy bankszámla. Ez nem is olyan különös, ha belegondolunk, hogy ma már nemcsak praktikus, de sokszor elkerülhetetlen is bankszámlát nyitnunk, mert egyre kevesebb helyen fizetik készpénzben a munkabért és egyre gyakrabban csak bankszámláról utalhatjuk tartozásainkat, törlesztéseinket.

Mi a bankszámla?

A bankszámlaszerződésben a bank arra vállal kötelezettséget, hogy az ügyfél pénzét kezeli és nyilvántartja, befizetéseket és átutalásokat fogad, valamint fizetési megbízásokat teljesít, a számlatulajdonost pedig a számlája javára és terhére írt összegekről valamint a számla egyenlegéről értesíti. A bankszámlát a köznyelv gyakran nevezi folyószámlának is. Betétszámla-szerződés esetén a számlavezető bank a számlán lekötött pénzeszközök után kamatot fizet és a betéti összeget a szerződés szerint fizeti vissza. Elnevezésétől függetlenül a gyakorlatban a bankszámla legtöbbször betétszámlaként is működik. A bankszámla tehát a bankkal szembeni pénzkövetelésünk, amelyről készpénzt vehetünk fel vagy a banknak adott fizetési megbízás útján rendelkezhetünk vele.

Miért jó?

Nem szorul bizonyításra, hogy a pénz védettebb a bankban, mintha otthon tartanánk, vagy magunkkal hordanánk. Ennél azonban többről van szó, hiszen biztonsága mellett a bankszámla kényelmes is. Ha másik bankszámlára akarunk fizetni, sürgősség esetén ez akár másodperceken (!) belül is megtörténhet, de az egyszerű átutalás is 1-2 nap alatt megérkezik címzettjéhez, a kedvezményezett bankszámlájára. Ha pedig bankkártyánk is van a bankszámlához, be sem kell mennünk a bankba. A számla használatához persze meg kell tanulni néhány dolgot. Ilyenek például, hogy hol és hogyan vehetünk fel készpénzt, hogyan használhatjuk a bankkártyát, hogyan olvassuk a számlakivonatot. Ha azonban ezekhez az újdonságokhoz hozzászokunk, akkor a bankszámla engedelmes eszközzé válik számunkra, segítségével fizetéseinket ütemezhetjük, bevételeinket és kiadásainkat pedig évekre visszamenően is követhetjük.

Mibe kerül?

A bankszámla nem ingyenes! Akkor is költségei vannak, ha semmire nem használjuk és nincs is rajta pénz, hiszen a banknak időközönként ilyenkor is ellenőriznie kell a számlát és értesítést kell küldenie az egyenlegről. A számlavezetésnek vannak fix és változó költségei. A bankszámla jellemző fix költsége az általában havonta vagy negyedévente felszámolt **számlavezetési díj**, amely lakossági számlák esetében átlagosan évi néhány ezer forintos, vállalkozói számlák esetében pedig évi néhány tízezer forintos kiadást jelent. A bankszámla változó költségei a **forgalmi- vagy tranzakciós díjak**, amelyek a számlán keresztül bonyolított pénzforgalomhoz igazodnak, és többnyire a számlaművelet összegével arányosak. A számlavezetés árazása a bank díjpolitikájától, azaz díjszabási elveitől függ. Van, ahol a magas állandó költségek jutányos műveleti költségekkel párosulnak, míg máshol állandó költségek nincsenek is, mert a forgalmi jutalékok fedezik a bank költségeit és nyereségét. Aki gyakran használja a számlát, jobban jár, ha alacsonyabb forgalmi díjakat fizet, aki pedig inkább parkoltatja pénzét a számlán, alacsony számlavezetési díj mellett jön ki jobban.

Hogyan nyissunk bankszámlát?

A bank kivétel nélkül mindig köteles azonosítani ügyfeleit, ezért a számlanyitáshoz mindenképp előtt személyi okmányaink valamelyikét (pl. személyi igazolvány, útlevél és lakcímet igazoló hatósági igazolvány) kell bemutatnunk. A számlanyitáshoz nem kell feltétlenül nagykorúnak lennünk, de ha még nem értük el a nagykorúságot, akkor a számlanyitáshoz szükség van a szüleinkre, törvényes képviselőnkre. A bankok már régen felismerték, hogy a fiatalabb korosztályoknak, az iskolásoknak is szüksége lehet a számla nyújtotta biztonságra és kényelemre, ezért majdnem valamennyi bank rendelkezik fiataloknak szóló termékekkel. A számlanyitásnak rendszerint kötelező minimális összege is van, a számlavezetés pénzneme pedig nemcsak forint, hanem deviza is lehet. Utóbbi akkor praktikus, ha fizetési kötelezettségeinket is devizában kell teljesíteni, mert így megtakarítjuk a pénzváltás árfolyamkülönbségét. A bankok az egyes számlákhoz kapcsolódóan különböző szolgáltatáscsomagokat is kínálnak, amelyek előnyei elsősorban az árakban rejlenek. Ezek jellemző példája a családi számlacsomag, amely egy átlagos család valamennyi tagjának hasznos szolgáltatásokat biztosít, így a szülők számlájához bizonyos korlátozásokkal a gyerekek is hozzáférnek.

Mire használhatjuk a bankszámlát?

A bankszámlákra **készpénzt fizethetünk be**, amely a készpénzfelvétellel szemben általában ingyenes. A **készpénzfelvétel** történhet bankfiókokban, bankkártyával bankjegyautomatákban, postahivatalokban. A számla előnyeit azonban akkor használhatjuk ki igazán, ha **bankkártyát** is igényelünk hozzá, és fizetési műveleteinket a kártya segítségével végezzük, ennek költségeit ugyanis – szemben a készpénzfelvétellel – nem mi, hanem a kártyát fizetésül elfogadó áruház, kereskedő vagy szolgáltató fizeti. Megbízást adhatunk a banknak **eseti és rendszeres átutalásokra** – például közüzemi díjak fizetésére – akár belföldre, akár külföldre. A közüzemi díjak megfizetéséhez használhatjuk a **csoportos beszedési megbízást**, amellyel meghatalmazzuk a szolgáltatót, hogy leemelje számlánkról a szolgáltatás díját, a véletlen túlszámlázás ellen pedig teljesítési összeghatárt szabhatunk meg. A számlán végrehajtott műveletekről öt évre visszamenőleg kimutatást kérhetünk, a gyakorlatban azonban a bankok a számlaforgalom adatait ennél sokkal hosszabb ideig is megőrzik. Igen jól jöhet a számlaegyenleg túllépésének lehetősége, a **folyószámlahitel**.

Ilyenkor a bank akkor is teljesítheti a fizetési megbízást, ha nincs meg a fedezete, de olyan hitelkeret kapcsolódik a számlához, amelyet bármikor igénybe vehetünk és visszafizetését követően automatikusan újra megnyílik számunkra. A keretből felhasznált összeg után **kamatot**, a fel nem használt összeg után pedig általában **rendelkezésre tartási jutalékot** számít fel a bank, de gyakran találkozhatunk kezelési költség címen felszámított díjjal is. Egyre jobban terjednek az **elektronikus bankszolgáltatások**, amikor a számla egyenlegével számítógépes vagy telefonos kapcsolat segítségével otthonról, a munkahelyünkről vagy akár a világ egy távoli pontjáról rendelkezünk.

A bankszámlaszám

Fizetési megbízásaink iránytűje az a 3-szor 8 karaktercsoportból álló 24 jegyű szám, amelynek harmadik számcsoportját nem feltétlenül kell használni, ezért a gyakorlatban legtöbbször csak 16 jegyű. Szerepe az, hogy az egyedi bankszámlákat azonosítsa. A bankszámlák számozásának rendszere Magyarországon egységes, ami kizárja két azonos számlaszám előfordulását. A nemzetközi bankszámlaszámot (IBAN) úgy kapjuk meg, hogy számlaszámunk elé kerül Magyarország nemzetközi országjelének két betűje (HU) és a számlavezető bankunk által megadott két számjegy. Ekkor az Európai unió bármely országából küldhetnek pénzt a számlánkra és ha történetesen mi akarunk pénzt küldeni külföldre, a kedvezményezett számla száma mellett ugyancsak ezt a számlaszámot kell használnunk, természetesen feltüntetve a bank nemzetközi azonosítóját (BIC) is.

A bankszámlakivonat

A számla forgalmáról a bank köteles a számlatulajdonosnak értesítőt küldeni. Az ezen lévő számlamozgásokat tanácsos minden hónapban ellenőrizni és összevetni saját műveleti bizonylatainkkal (a vásárlás vagy a készpénzfelvétel kártyabizonylataival). Célszerű a számlakivonatokat néhány évig félretenni, mert kétség esetén ez igen alkalmas eszköz egy-egy pénzügyi tranzakció, átutalás vagy díjfizetés megtörténtének bizonyítására.

A bankkártya

A bankszámlához kapcsolódó közismert és általánosan elterjedt szolgáltatás a bankkártya, amellyel fizethetünk vagy készpénzt vehetünk fel. Vannak olyan fizetési kártyák, így a klasszikus hitelkártyák, amelyek nem kapcsolódnak bankszámlához, hanem használatuk fedezetét birtokosuk kiemelkedő fizetőképessége garantálja. Ezeket különösen jómódú embereknek találták ki, és kibocsátójuk nem is feltétlenül bank, hanem valamelyik ismert nemzetközi kártyatársaság. A fizetési kártyák túlnyomó többsége azonban olyan bankkártya, amelynek fedezetét a bankszámlán lévő pénzösszeg, illetve a számlához kapcsolódó hitelkeret biztosítja. Amikor a kártyával fizetünk, valójában megbízzuk a bankot, hogy fizesse ki helyettünk a pénzt, az elfogadót pedig feljogosítjuk, hogy a fizetést beszedje bankunktól. Ha a számlán lévő pénz elfogyott vagy a hitelkeretet kimerítettük, nem tudunk a kártyával fizetni. Amikor a kártyát használjuk, az elfogadó a kártyán szereplő adatok (név, aláírás) és a titkos személyazonosító, más néven PIN-kód segítségével azonosít bennünket. Ez teszi lehetővé, hogy a bankkártyát csak mi használhassuk, más ne tudja használni helyettünk. A bankkártya mindig a kibocsátó bank tulajdona, a használatára jogosult pedig a kártya birtokosa.

Készpénzfelvétel a bankkártyával

Készpénzfelvételhez mindig szükség van a PIN-kódra, postahivatalban pedig a készpénzfelvétel bizonylatát is alá kell írunk. Amíg a bankfiókban történő készpénzfelvétel többnyire csak a kibocsátó bank hálózatában történhet, a mintegy háromezer postahivatal pedig csak nyitvatartási időben áll rendelkezésre, addig a Magyarországon üzemelő mintegy két és félezer bankjegyaautomata legnagyobb hányada éjjel-nappal elérhető. Érdemes tudni, hogy a készpénzfelvétel mindig pénzbe kerül, és minél „távolabb” vagyunk a bankunktól, annál drágább. Így többbe kerül, ha más bank fiókjában vagy „idegen” ATM-nél, illetőleg postahivatalban vesszük fel a készpénzt, ha pedig külföldön veszünk ki pénzt bankjegyaautomatából, az rendszerint a felvett összeg 1-1,5%-ába és további 4-5 euróba is belekerülhet.

Fizetés a bankkártyával

A több tízezer elfogadóhelyen a kereskedők termináljai segítenek a bankkártya elfogadásában, amelyeknél nem mindig, de általában ugyancsak használni kell a PIN-kódot. Ezek a terminálok segítenek megállapítani, nincs-e letiltva a bankkártya és van-e elegendő fedezet a fizetési művelethez. A fizetési művelet a készpénzfelvétellel szemben mindig ingyenes számunkra. Bár nem általános, ne lepődjünk meg, ha az elfogadóhely a bankkártya használatakor valamelyik személyazonosító okmányunkat is elkéri (pl. magasabb összegű vásárlás vagy visszaélés gyanúja esetén). Ez annak érdekében történik, hogy megakadályozzák a visszaélést vagy biztosítsák magukat (és ezzel közvetve bennünket is!) a nagyobb pénzügyi kockázat ellen. Egyre jobban terjed a kártyás fizetés azon formája, amikor **az Interneten vagy telefonon megrendelt termék** vagy szolgáltatás vételárának kifizetéséhez a bankkártyánk számát kell megadni a szállítónak, aki a megrendelést követően önállóan gondoskodik a vételár beszedéséről. A bankkártyán mindig szerepel a kibocsátó bank emblémája, továbbá – ha nem kizárólag a kibocsátó saját hálózatában használható a kártya – azoknak a nagy nemzetközi kártyatársaságoknak (pl. VISA, Eurocard/Mastercard) az emblémája, amelyek a bankkártya egységes nemzetközi szabályok szerint történő elfogadásáról gondoskodnak. Bankkártyánk elfogadását jelzi, ha ezt az emblémát látjuk az üzletben vagy a bankjegyautomatákon.

Mit tegyünk, ha eltűnt a bankkártya?

Bár nagyon ritka, mégis előfordulhat, hogy valaki visszaél bankszámlánk vagy bankkártyánk adataival. Fontos ezért, hogy kezeljük ezeket az adatokat bizalmasan, ami különösen igaz a bankkártya esetében, hiszen ez kapu a pénzünkhez. Ha a kártyánk elveszett, haladéktalanul jelentsük be a kibocsátó banknál, illetve az általa megadott telefonszámon. A bejelentés azért is fontos, mert azzal egyidejűleg a további visszaélések kockázata is átszáll a kibocsátó bankra, és ha e visszaélések tekintetében magatartásunk nem volt szándékos vagy súlyosan gondatlan, a bejelentést megelőzően is csak negyvenötezer forintig terjed felelősségünk. Ezért célszerű bankunk kártyaletiltásra rendszeresített telefonszámát, kártyánk számát és lejáratát feljegyezni és a bankkártyánktól elkülönítve tárolni.

A bankszámlákon és bankkártyákon kívül sok más pénzügyi termékre vonatkozóan is hasznos információk és termék-összehasonlító táblázatok találhatóak a Felügyelet honlapján (www.pszaf.hu) „A Fogyasztókért” menüpontban.

Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete
Fogyasztóvédelmi Főosztály

A cikk eredeti változata a „Köznevelés” című lapban jelent meg 2004. március 12-én.